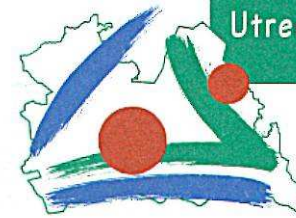

De tien voor Utrecht!

Utrechtse Natuur-en Milieuorganisaties

1 Koester de stad: bouw binnenstedelijk

Tweederde van de woningbouwopgave binnenstedelijk realiseren is een prima streven, waaraan moet worden vastgehouden. **Om deze keuze kracht bij te zetten moet de realisatie van de binnenstedelijke opgave als provinciaal belang aan worden gegeven in de Structuurvisie.** Om succesvol te kunnen zijn moet de rol van de provincie bij binnenstedelijk bouwen tweeledig zijn: enerzijds een restrictief ruimtelijk beleid en anderzijds door te stimuleren en faciliteren, gericht op de uitvoering.

Het belangrijkste instrument om binnenstedelijke woningbouw te kunnen realiseren is het creëren van schaarste in het buitengebied. **Het handhaven van (strakke) rode contouren in de PRS is daarvoor noodzakelijk.** Met de huidige terugtrekkende rijksoverheid is een stevige regierol van de provincie op dit punt echt noodzakelijk. Dat betekent dus ook dat geen uitbreidingsruimte moet worden gegeven aan de kernen in het Groene Hart.

Van grootschalige uitbreidingslocaties kan pas sprake zijn als alle binnenstedelijke locaties zijn benut. In de periode tot 2025 dienen alle binnenstedelijke locaties (inclusief de locaties Rijnenburg en Vathorst West) benut te worden. Hiermee kan tweederde van de opgave gerealiseerd worden en is er voorlopig voldoende ruimte. Aan het einde van de planperiode van de Structuurvisie, in 2025 kan bekeken worden welke woningbouwopgave er daadwerkelijk nog is. **De keuze voor het opnemen van de uitbreidingslocaties uit de Ontwikkelingsvisie NV Utrecht steunen wij niet.**

De tweede rol van de provincie is het faciliteren en ondersteunen van gemeenten en andere initiatiefnemers. De provincie moet inzetten op het per gemeente ondersteunen van realisatiestrategieën voor binnenstedelijke projecten. **Ook pleiten wij ervoor te onderzoeken hoe de provincie financieel en/of organisatorisch bij kan dragen aan initiatieven voor binnenstedelijke initiatieven van burgers en bedrijven.**

2 Maak de transitie naar duurzame mobiliteit

Utrecht is een magneet én het centrum van Nederland. Dat betekent veel lokaal verkeer, veel bestemmingsverkeer dat hier moet zijn én veel doorgaand verkeer op weg naar de andere kant van Nederland. Prognoses voorspellen dat dit verkeer alleen maar groeit en groeit. Mobiliteit is belangrijk voor de economie en in het alledaagse leven. Maar verkeer gaat ook gepaard met littekens in het landschap, versnippering van natuur, aangereden dieren, luchtvervuiling en lawaai. Natuurlijk moeten we de pijn verzachten door wegen goed 'in te passen', ecopassages, en schonere en stillere auto's.

Maar Utrecht gaat pas echt vooruit als we de kwaal zelf aanpakken en de verkeersgroei keren. **De provincie heeft daarin een cruciale rol: in de ruimtelijke ordening, als wegbeheerder en als concessieverlener in het openbaar vervoer.** De structuurvisie is dé kans om door slimme toewijzing van functies heel veel verplaatsingen te voorkomen of korter te maken. Denk aan kantoren en vergadercentra rond OV-knooppunten.

De keuzes en agendapunten verwoorden absoluut onvoldoende de noodzaak voor een transitie naar duurzame mobiliteit. **De keuze moet zijn dat de provincie zich richt op het realiseren van een transitie naar duurzame mobiliteit.** Nu wordt vooral gekozen voor meer wegen, meer vervoer over de weg en meer automobilititeit. Er is echter ruimte nodig voor tramnetwerken, transferia en snelfietsroutes. Ook elektrisch rijden, de invoering van rekeningrijden en multimodaal vervoer (door realisatie overstap- en overlaadpunten) vragen om ruimtelijke ingrepen. **We vragen u om als nieuw agendapunt op te nemen: we onderzoeken de mogelijkheden om via ruimtelijke maatregelen een transitie naar duurzame mobiliteit te realiseren en stimuleren.**

Om een voorbeeld te noemen: dé potentie en dé ontbrekende schakel in het openbaar vervoer is het voor- en natransport in stedelijke gebieden. Daar is de massa reizigers om openbaar vervoer rendabel te maken. Net als elders in Europa moeten we nú groot durven denken: in een regionaal tram- of light rail netwerk rond de stad Utrecht. De provincie kan daarvoor dé pleitbezorger en aanjager zijn.

Het is goed dat het begrip gezonde leefomgevingskwaliteit is genoemd in relatie tot infrastructuur. Wat ons betreft is 'aandacht voor' te zwak: **beter is als keuze op te nemen dat een gezonde leefomgevingskwaliteit het uitgangspunt is.**

3 Op naar een klimaatbestendige provincie in 2040

Voor een duurzame ruimtelijke ontwikkeling, is een robuust en duurzaam bodem- en watersysteem essentieel. Terecht is dit een keuze in de Kadernota. Het is van groot belang dat de ondergrond, de basis binnen de lagenbenadering, duurzaam intact blijft voor toekomstige generaties. Naast de mooie provinciale ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn, ondersteunt de Kadernota ook de ambitie om in 2040 ook klimaatbestendig te zijn. **Wij juichen dit toe en spreken hierbij onze steun uit voor deze ambitie.**

Klimaatbestendigheid begint bij een duurzaam bodem- en watersysteem. Dit betekent dat geen onomkeerbare ruimtelijke ontwikkelingen mogen plaats vinden die strijdig zijn met een duurzaam bodem- en watersysteem voor de langere termijn. Ook dient gewerkt te worden aan herstel. Kansen voor herstel liggen bij systemen van (inter)nationaal belang, zoals de veenweiden in het Groene Hart, en van (inter)provinciaal belang zoals het herstel van grondwaterstromen en benutten van kwel in de flanken op de Heuvelrug.

4 Utrecht werkt beter!

Op het gebied van werklocaties – bedrijventerreinen en kantoorlocaties – zijn in de provincie Utrecht alle randvoorwaarden aanwezig voor een succesvol beleid, zeker nu de gemeenten regionaal gaan samenwerken op dit gebied. Voor werklocaties moet de focus liggen op het bestaand bebouwd gebied. **Kies voor een maximale inzet op intensivering, herstructurering en transformatie, waarbij de beschikbare ruimte optimaal wordt benut.** Dat betekent dat er nauwelijks nieuwe terreinen hoeven worden aangelegd. Voor kantoren, waar nu een overschot aan is, mag de provincie nog verder gaan. **We vragen u ervoor te kiezen geen nieuwe, grootschalige kantoorlocaties op te nemen in de structuurvisie.**

De regionale samenwerking voor bedrijventerreinen krijgt momenteel vorm, het is daarom heel belangrijk dat de structuurvisie straks een stevig ruimtelijk kader biedt. Hierbij moet de SER-ladder leidend zijn en consequent worden toegepast. Door nu toch al te kiezen voor het aanleggen van nieuwe terreinen voor hervestiging in verband met de transformatieopgave, wordt de SER-ladder al gelijk weer onderuit gehaald! Eerst moet (regionaal) uitvoerig in beeld worden gebracht wat de mogelijkheden op bestaande terreinen zijn. Daarnaast is het voor een integrale herstructureringsaanpak noodzakelijk dat er regionaal afspraken gemaakt worden over grondprijnsbeleid, uitgiftebeleid en segmentering. Veel niet-hinderlijke bedrijven die prima in de woonomgeving kunnen, nemen nu onnodige ruimte in op bedrijventerreinen. **Het is noodzakelijk om in de PRS een koppeling te leggen tussen het bedrijventerreinenbeleid en het stimuleringsbeleid voor functiemenging in woonwijken.**

5 Koester het landschap

Landschap, natuur en erfgoed in Utrecht vormen samen een uniek kapitaal dat van grote betekenis is voor de economie van de provincie. Het mooie en gevarieerde landschap van de Utrechtse steden, dorpen en hun omgeving is een zwaarwegende factor als bedrijven en inwoners kiezen waar ze zich vestigen; juist voor de ondernemers en kenniswerkers van de hoogwaardige kennis- en diensteneconomie die Utrecht wil zijn. Woningen in een groene omgeving zijn 7% meer waard. En recreatie drijft voor een belangrijk deel op de mooie omgeving. Het Utrechtse landschap vertegenwoordigt dus een essentiële bron van economische welvaart en werkgelegenheid. Nog wel, maar dan moeten we deze cultuurhistorische en landschappelijke rijkdom blijven koesteren.

De in de kadernota geformuleerde ambitie is prachtig en verdient een goede uitwerking. Het landschap wordt sluipend aangetast door onder meer kleinschalige, niet-passende nieuwbouw, het verdwijnen van karakteristieke gebouwen, de aantasting van landschapspatronen (kavels, sloten) en het verdwijnen of beschadigen van landschapselementen. **Wij pleiten ervoor om de agenda uit te breiden met een analyse naar een effectieve manier om deze ontwikkelingen te sturen op landschapsniveau.**

De kwaliteitsgidsen zijn een nuttige onderlegger en moeten zeker doorwerking krijgen naar de Provinciale Ruimtelijke Verordening. In de PRV dienen karakteristieke elementen en patronen ook planologisch beschermd te worden. Kwaliteitsgidsen moeten bovendien leiden tot een samenhangende uitvoering, dus als toetsingskader voor provinciale én gemeentelijke plannen.

6 Het landschap geeft energie

De afgelopen decennia hebben we onze energie uit de verre, vreemde bodem gewonnen. Nu breekt het tijdperk aan om onze energie dichtbij huis te winnen: uit zon, wind, biomassa en ondergronds via aardwarmte en warmte-koude opslag. Alle Utrechtse landschappen krijgen opnieuw betekenis als producent van energie, elk op een eigen manier. Uiteraard dragen ook de stedelijke landschappen hun deel bij. Deze brede aanpak is echt nodig om in 2040 een klimaatneutrale provincie te bereiken. **We pleiten voor het onderzoeken van alle vormen van duurzame energie opwekking, inclusief windenergie, en dit te koppelen aan gebieden.** De Nationale Landschappen dienen niet op voorhand voor de opwekking van windenergie te worden uitgesloten.

Onderhoud van het landschap kost uiteraard geld. Door het landschap zijn oude functie van energieleverancier terug te geven, verdient het voor een deel haar eigen onderhoud terug en helpt het de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. De winning van biomassa uit singels, houtwallen, bossen, bermen en noem maar op is daarvan het meest actuele voorbeeld. **Stimuleer deze ontwikkeling door belemmerende regelgeving op te heffen, regionale vraag en aanbod bij elkaar te brengen en initiatiefnemers met raad en daad bij te staan.**

7 Stadsranden met kwaliteit

Juist in de stadsranden ligt een grote ruimtelijke druk om telkens wat bij te bouwen. Verrommeling dreigt, groen verdwijnt sluipenderwijs en er is een grote invloed van infrastructuur op lucht, geluid en ruimte. En dat terwijl mensen juist grote behoefte hebben aan groen dichtbij huis. Voor een ommetje, spelen in de natuur, picknick of wandelen met de hond. Amelisweerd spant de kroon als grootste publiekstrekker in de regio, maar ook het gloednieuwe recreatiebos Nieuw Wulven bij Houten, Haarzuilens, Bloeidaal bij Amersfoort en vele grote en kleinere recreatiegebieden voorzien duidelijk in een groeiende behoefte. Ze worden druk bezocht!

Voor prettig wonen in dorp of stad blijft investeren in groen rondom de steden van essentieel belang. Bovendien is investeren in recreatief groen een bestaande afspraak, die volgt uit de NV Utrecht. Gekoppeld aan de ambities voor woningbouw is in de NV Utrecht een minimum van 75 m² recreatief groen per woning afgesproken. Dit geldt voor de binnenstedelijke én buitenstedelijke locaties. Dat betekent voor het NV Utrecht gebied een opgave van ongeveer 500 ha extra groen, bovenop het groen dat wordt gerealiseerd bij nieuwe locaties zelf. Deze ambitie dient zijn weerslag te vinden in de Structuurvisie. **In de aanloop daartoe dient uit de verkenningen te blijken waar dit het beste gerealiseerd kan worden.** Aangezien de rijksoverheid de middelen voor recreatie om de stad heeft geschraapt, moet ook de financiële haalbaarheid en prioritering onderdeel zijn van de verkenning. **Voor de kortere termijn kan voorrang worden gegeven aan de bestaande projecten voor groen rond de stad.**

Versterken van de overgangszones is nodig, zowel voor de grotere steden Utrecht en Amersfoort, als bij de kleinere kernen zoals Woerden, Veenendaal, Maarssen, Nieuwegein en Zeist. De kadernota geeft terecht aan dat deze zones vaak onder druk staan vanuit een grote diversiteit van functies, die elders geen ruimte krijgen. **Wij bevelen aan om meer planologische duidelijkheid te geven voor deze zones** (dan met de huidige zone landelijk gebied 1 tot stand is gebracht), om zo verrommeling van gave delen te voorkomen. Wellicht kan dit worden bereikt door een meer gedifferentieerde zonering.

Ook adviseren wij om na te gaan hoe de ruimtelijke druk en dynamiek in deze zones zo kan worden begeleid of gestuurd dat deze leiden tot kwaliteitswinst, bijvoorbeeld door bij de ontwikkeling van nieuwe landgoederen en recreatievoorzieningen altijd te eisen dat deze leiden tot kwaliteitswinst en goede mogelijkheden voor beleving van het landschap door de stedeling. Beide aspecten verdienen de status van agendapunt.

8 Recreatie: overal mooi - overal anders

Recreatie is van groot belang in de provincie, voor het welzijn van de Utrechters en als economische sector. Meer inwoners, vergrijzing en meer interesse voor de eigen omgeving betekenen meer recreanten op de Utrechtse paden en lanen. Zorg daarom dat het netwerk meegroeit door nieuwe routes te ontwikkelen en deze beter te verbinden met de steden en dorpen. Tegelijkertijd betekent meer recreatie ook meer druk op het landelijk gebied. Recreatie gaat niet overal samen met kwetsbare natuurwaarden en nieuwe voorzieningen kunnen leiden tot verrommeling. **We pleiten daarom voor een goede recreatieve zonering:** in welke gebieden richten we ons op intensieve recreatie, in welke gebieden op extensievere vormen en waar blijft de rust gegarandeerd? Deze kaart brengt daarmee ook in beeld waar schakels in routestructuren ontbreken en waar recreatieve knooppunten gewenst zijn.

Speciale aandacht vragen de Utrechtse Heuvelrug en het plassengebied. Dit zijn populaire recreatiegebieden én waardevolle natuurgebieden. De spanning tussen natuur en recreatie is hier dan ook groot. We zijn verheugd dat een onderzoek naar de samenhang en conflicten tussen toeristisch-recreatieve functies en natuurwaarden in deze gebieden is opgenomen in de Kadernota. Door maatwerk en een gebiedsgerichte benadering kan zowel de natuur als de recreatie duurzaam wordt versterkt. **Van belang is om voor het gehele gebied een visie te ontwikkelen, inclusief de instrumenten. Hiermee worden twee doelen gediend: de EHS wordt versterkt en bedrijven ontwikkelen duurzaam.**

De NMU en de RECRON hebben samen het initiatief genomen om samen volgens deze invalshoek een strategie te ontwikkelen voor de Utrechtse Heuvelrug. De resultaten kunnen een bouwsteen vormen voor de structuurvisie en PRV.

Een speciale plek neemt de behoefte aan stilte en donkerte. Stilte en donkerte zijn kwaliteiten waar mensen van tot rust komen en die voor dieren broodnodig zijn. Als we niks doen, is het in Utrecht nooit en nergens stil en donker. **Wij zouden als keuze willen toevoegen: wij beschermen en ontwikkelen stilte, ruimte en donkerte.** Ons advies is vervolgens om deze 'oerqualiteiten' regionaal te benoemen – dit kan in de kwaliteitgidsen - en op kaart keuzes te maken waar ze nadrukkelijk behouden blijven of terugkomen. De provincie kan verlichting in het buitengebied ontmoedigen (via structuurvisie en verordening), zoals hoge reclamemasten, verlichte paardenbakken en straatverlichting.

9 Laat Utrecht bloeien: behoud biodiversiteit

De Ecologische Hoofdstructuur zorgt in onze provincie voor een rijke en gevarieerde natuur en daarmee voor een waardevolle leefomgeving. De praktijk bewijst dat de gedachte achter de EHS werkt: zeldzame dieren als de das en de boommarter komen weer veel meer voor in Utrecht. Een robuust netwerk van natuurgebieden is en blijft essentieel om de biodiversiteit te behouden en komende klimaatveranderingen op te vangen.

Sinds het nieuwe regeerakkoord, woedt er volop discussie over nut en noodzaak van de EHS. Forse bezuinigingen zijn aangekondigd. **Wij pleiten ervoor om slimme keuzes te maken bij herijking van de EHS: voorop moet staan dat de biodiversiteit groter wordt en dat er een functionerend natuurnetwerk komt in de provincie.**

Daarom vragen wij:

- Neem de tijd voor realisatie van de EHS en maak van 2018 geen harde deadline.
- Bied ruimte en creativiteit aan nieuwe vormen van financiering: een voorbeeld is Hart van de Heuvelrug
- Hou het ruimtelijk concept van de EHS overeind en veranker dat in de structuurvisie. Door het tegengaan van ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen blijft de samenhang gehandhaafd. Dat biedt tevens een duidelijk kader voor nieuwe ontwikkelingen die alleen mogelijk zijn bij tegenprestaties op het gebied van natuur en landschap.
- Houd oog voor belangrijke natuurwaarden buiten de EHS.
- Voor behoud van de weidevogels is een goede visie nodig, hieraan wordt gelukkig al gewerkt. Op basis van deze visie kunnen maatregelen genomen worden. Hierbij hoort ook het verankeren van de belangrijkste weidevogelgebieden in de Structuurvisie.

10 Stop bodemdaling Veenweidegebied

Het tegengaan van bodemdaling in de westelijke veenweidegebieden is van (inter)nationaal belang. Dit zowel vanuit de klimaatproblematiek (beperken CO₂-uitstoot, wateraanvoer/ verzilting) als het robuuster maken van het waterbeheer (water vasthouden en bergen, verdere versnippering voorkomen, beperken van kosten) als het behoud van biodiversiteit. Door natuurontwikkeling kan de bodemdaling worden geremd of tot stilstand gebracht, omdat verdere peilaanpassingen ten behoeve van agrarisch gebruik dan niet meer nodig zijn. De huidige praktijk is dat natuuropgaven moeilijk zijn te realiseren in het veenweidegebied, door diverse oorzaken. Gelukkig worden er wel stappen gezet in de samenwerking tussen gebiedspartners, zoals bijvoorbeeld het Convenant Groot Wilnis-Vinkeveen.

Op langere termijn is er echter een ingrijpende koerswijziging nodig om het veen te behouden. Hierbij zijn twee lange termijn ontwikkelstrategieën denkbaar: Groeiend Veen en Historisch Veen. Groeiend Veen gaat bodemdaling volledig tegen door de ontwikkeling van moerasnatuur. Het veen blijft behouden en er ontstaat een weids en afwisselend natuur- recreatie gebied met open water, rietmoeras struwelen en broekbos die de grote plassen met elkaar verbindt.. Historisch Veen remt bodemdaling door de ontwikkeling van een mozaïek van drasland, grasland en agrarisch gebruik. Het veenweidelandschap met weidevogels, bloemrijke graslanden en slootkanten en kleine landschapselementen blijft intact en wordt weer hersteld. **Wij vragen u het belang van een koerswijziging te onderkennen en onderzoek naar deze ontwikkelstrategieën als agendapunt toe te voegen.**

30 november 2010

Contact: Natuur en Milieufederatie Utrecht - Claudia van Holsteijn – c.van.holsteijn@nmu.nl – 030-2567366

LANDSCHAP ERFGOED UTRECHT

